

ประวัติกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย

เป็นกระทรวงหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2435 มีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรง เป็นเสนาบดีรับผิดชอบงานมหาดไทยหรืองานการปกครองประเทศ และได้มีการแบ่งหน้าที่ระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงกลาโหมให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน โดยให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบรวมการบังคับบัญชาหัวเมืองทั้งหมดเพียงกระทรวงเดียว

กระทรวงมหาดไทย เมื่อแรกตั้งแบ่งออกเป็น 3 กรม มีชื่อเรียกตามทำเนียบเดิมแต่ให้มีหน้าที่ต่างกัน คือ

- กรมมหาดไทยกลาง เป็นพนักงานทำการทุกอย่าง ซึ่งมีให้แยกออกไปเป็นหน้าที่กรมอื่น
- กรมมหาดไทยฝ่ายเหนือให้เป็นเจ้าหน้าที่แผนการปราบปรามโจรผู้ร้ายกับแผนกัยการ รวมทั้งการเกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศ (แต่ภายหลังโอนการที่เกี่ยวกับต่างประเทศไปเป็นหน้าที่ปลัดทูลฉลอง)

• กรมมหาดไทยฝ่ายพลาล้างให้เป็นเจ้าหน้าที่แผนกปกครองท้องที่ สำหรับการปกครองในส่วนภูมิภาคได้ กำหนดรูปแบบการปกครองที่เรียกว่า "เทศาภิบาล" ขึ้นมาใช้และได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบดูแลโดยจัดแบ่งหัวเมืองออกเป็น มณฑล เมือง และอำเภอ โดยมีสมุหเทศาภิบาล ผู้ว่าราชการเมือง และนายอำเภอ เป็นผู้ปกครอง บังคับบัญชาข้าราชการและดูแลทุกข์สุขของประชาชนในเขตท้องที่นั้น ๆ และมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือปฏิบัติงานในระดับตำบลและหมู่บ้าน

กรมมหาดไทยฝ่ายพลาล้างจึงเป็นต้นกำเนิดของกรมการปกครองซึ่งได้มีการเปลี่ยนชื่อและปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการภายในมาเป็นลำดับ ดังนี้

- พ.ศ. 2458 กรมพลาล้าง มีส่วนราชการย่อย คือ กรมปกครองและกรมฝ่ายเหนือ
- พ.ศ. 2459 กรมพลาล้าง มีส่วนราชการย่อย คือ กรมปกครองท้องที่และกรมการเมือง
- พ.ศ. 2460 กรมปกครอง มีส่วนราชการ 2 แผนก คือ แผนกปกครองท้องที่และแผนกการเมือง
- พ.ศ. 2466 กรมพลาล้าง มีส่วนราชการย่อย คือ กรมปกครองและกรมการเมือง
- พ.ศ. 2467 กรมพลาล้าง มีส่วนราชการย่อย คือ การภายในกรมภายนอกและกรมทะเบียน
- พ.ศ. 2469 กรมพลาล้าง มีส่วนราชการย่อย คือ กรมปกครอง กรมทะเบียนและกรมราชทัณฑ์

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ในปี พ.ศ. 2476 กรมพลาล้าง ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 จึงเปลี่ยนมาใช้ชื่อ "กรมการปกครอง" จนถึงปัจจุบัน

ประวัติจังหวัดยโสธร

ความเป็นมาเมือง ยโสธร เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ริมฝั่งแม่น้ำชี ได้ชื่อว่าเมืองบังไฟ เป็นดินแดนที่มีอดีตอันล้ำค่าและยาวนานกว่า 200 ปี ยโสธร มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานเกี่ยวพันกับเมืองหนองบัวลุมภู นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน และเกี่ยวพันกับเมืองอุบลฯ ในเขตพื้นที่จังหวัดยโสธร ได้พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จากยุคประวัติศาสตร์ต่อเนื่องกันมาจนถึงยุคปัจจุบัน ชุมชนโบราณส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตทุ่งราบโล่งหรือ บริเวณขอบชายทุ่งติดกับพื้นที่โคกและป่า ได้แก่ ชุมชนโบราณชายขอบทุ่งกุลาร้องไห้ ในเขตอำเภอมหาชนะชัยและอำเภอค้อวัง เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านหัวเมือง บ้านคูเมือง บ้านคูสองชั้น ในเขตอำเภอมหาชนะชัย ชุมชนโบราณบ้านน้ำอ้อม บ้านโพนแบง บ้านหมากมาย บ้านแซ่ บ้านโพนเมือง ในเขตอำเภอค้อวัง ประมาณปีพุทธศักราช 2314 พระเจ้าตาก เจ้าพระวอ เสนาบดีเก่า นครเวียงจันทน์ อพยพครอบครัวและบริวารหนีมาเพื่อตั้งรกรากใหม่ เนื่องจากไม่พอใจเจ้านครคนใหม่ โดยใช้ชื่อเมืองใหม่ว่าเมืองหนองบัวลุมภู ขณะเดียวกัน พระเจ้าศิริบุญสาร ซึ่งเป็นเจ้านครเวียงจันทน์อยู่เกิดหวาดระแวง จึงยกกองทัพจากนครเวียงจันทน์ มาปราบปราม พระเจ้าตากถูกข้าศึกยิงด้วยอาวุธปืน และฟันด้วยดาบจนถึงแก่พิราลัยในที่รบ เจ้าพระวอ เจ้าคำผง และเจ้าฝ่ายหน้าผู้เป็นน้องทั้ง 2 ของเจ้าพระวอ อีกทั้งเจ้าคำ เจ้าทิดพรมได้ยกทัพฝ่าหนีออกจากเมืองหนองบัวลุมภูไปพึ่งพาเจ้านครจำปาศักดิ์ ขบวนทัพของเจ้าพระวอได้เดินทางตามลุ่มน้ำชีมาพบกับเจ้าคำสุ ผู้ปกครองบ้าน สิงห์ท่า (ปัจจุบัน คือ จังหวัดยโสธร) ภายหลังต่อมาเจ้าพระวอดำริว่าหากอยู่กับเจ้าคำสุแล้ว ถ้าเวียงจันทน์ยกทัพมาก็จะเป็นการลำบาก และจะเกิดศึกสงครามกันต่อไป เมื่อประชุมตกลงกันแล้วจึงได้พาไพร่พลอพยพลงไปตามลำน้ำมูล และสร้างเมืองใหม่ที่ดอนวังทองเขตนครจำปาศักดิ์ ตามรับสั่งของพระเจ้าองค์หลวงเจ้านครจำปาศักดิ์ โดยเจ้าพระวอให้ชุดก่อสร้างค่ายขึ้นเรียกว่าค่ายบ้านดู่บ้านแก พ.ศ. 2354 เจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศาถึงแก่พิราลัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้เจ้าหนู หลานเจ้านครจำปาศักดิ์ ครองนครจำปาศักดิ์สืบไป ฝ่ายเจ้าราชวงศ์สิงห์ บุตรเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาอยู่บ้านเดิมคือบ้านสิงห์ท่า และได้นำเอาอิฐของเจ้าพระยาพิชัยราชขัตติยวงศา กลับมาด้วย แนะนำมาก่อเจดีย์บรรจุไว้ที่วัดมหาธาตุใกล้กับพระธาตุพระอานนท์ซึ่งยังปรากฏอยู่จนปัจจุบัน พ.ศ. 2357 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านสิงห์ท่าขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า เมืองยศสุนทร ให้เจ้าราชวงศ์สิงห์เป็นเจ้าครองเมืองมีราชทินนามว่า พระสุนทรราชวงศา เป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองยโสธร (คำว่า ยศสุนทร ต่อมากลายเป็นยโสธร มีความหมายว่า ทรงไว้ซึ่งยศ แต่การเขียนหรือการเรียกสั้น ๆ ว่า ยะโส ไม่เป็นที่ไพเราะและไม่เป็นมงคลนาม ร.ต.ท. พวง ศรีบุญลือ นายอำเภอยะโสธร (พ.ศ. 2500-2513) ได้มีหนังสือขอให้เขียนชื่อเสียใหม่เป็น “ยโสธร” และได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย โดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้เปลี่ยนได้ และใช้มาจนบัดนี้ใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเกิดศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เมืองยโสธรก็ได้รับเกณฑ์เข้าร่วมศึกครั้งนี้ด้วยได้ชัยชนะ ได้รับพระราชทานเชลยเมืองเวียงจันทน์ 500 ครอบครัว และพระราชทานปืนใหญ่ไว้สำหรับเมืองหนึ่งกระบอกชื่อว่า ปืนนางป้อ ยังปรากฏอยู่ที่ศาลหลักเมืองยโสธรมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อพระสุนทรราชวงศาเห็นได้เป็นเจ้าเมืองแล้ว ได้นำศิลาจากบ้านแก่งหินโงมมาสร้างพระพุทธรูปจำลอง แล้วสร้างวัดป่าอัมพวัน และวัดกลางศรีไตรภูมิไว้เป็นวัดคู่เมืองใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2417 ได้เกิดศึกฮ่อยกกำลังมาตีเมืองหนองคาย เมืองยโสธรถูกเกณฑ์ให้ยกกำลังไปสมทบ กองทัพจากกรุงเทพ ฯ เป็นจำนวน 500 คน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2426 พวกฮ่อได้ยกกำลังมาตั้งอยู่ที่ทุ่งเชียงคำ เมืองยโสธรได้รับเกณฑ์ให้เอากำลังช้างม้าโคต่าง ๆ ไปเป็นพาหนะบรรทุกเสบียงไปเลี้ยงกองทัพพ.ศ. 2433 สมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการจัดรูปการปกครองใหม่ หัวเมืองอีสานชั้นเอก โท ตริและจัตวา ถูกรวมเข้าด้วยกันเรียกว่า กอง สำหรับเมืองยโสธรถูกรวมเข้าอยู่ในหัวเมืองฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ มีข้าหลวงตั้งกองว่าราชการอยู่ที่เมืองอุบล ประกอบด้วยหัวเมือง 12 หัวเมือง คือ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ สุวรรณภูมิ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ภูแล่นช้าง กมลาไสย เขมราฐ นองสอญ คอนดอนวง ยโสธร และศรีสะเกษ ซึ่งขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ฝรั่งเศสได้ยกกำลังจากเมืองญวนมาตีเมืองสมโขกของไทย เมืองยโสธรได้ถูกเกณฑ์ให้ไปช่วยรักษาเขตแดน โยนำกำลังไปสมทบกองทัพจากกรุงเทพ ฯ สามกองทัพ กองทัพละ 1,000 คนพ.ศ. 2443 ได้ยุบเลิกมณฑลอีสาน เมืองยโสธรได้รวมเข้ากับเมืองอุบล โดยมีกองออกเป็น 2 อำเภอ คือ อำเภอห้วยโสมง ภายหลังเป็นอำเภอ คำเขื่อนแก้ว และอำเภอประจันต์ยโสธร ภายหลังเป็นอำเภอยโสธรใน ปี พ.ศ. 2456 ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอห้วยโสมง เป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว เปลี่ยนชื่ออำเภอบึงยโสธร เป็นอำเภอยโสธร เมืองยโสธร จึงลดฐานะจากเมืองมาเป็นอำเภอ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พ.ศ. 2494 กระทรวงมหาดไทยได้เริ่มขอตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัด จนกระทั่งถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 จึงได้มีการประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 โดยแยกอำเภอยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าติ้ว อำเภอเลิงนกทา และอำเภอกุดชุม ของจังหวัดอุบลราชธานี รวมกันเป็นจังหวัดยโสธร จังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย

ประวัติอำเภอค้อวัง

เดิมพื้นที่ตั้งของตัวอำเภอค้อวัง คือ "บ้านโนนค้อ" อยู่ในเขตตำบลฟ้าห่วน อำเภอมหาชนะชัย ต่อมาเมื่อพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อ "วัง" เดินทางมาจากอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้มาบำเพ็ญพรตอยู่ที่บ้านโนนค้อ พระภิกษุรูปนี้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงเป็นอย่างมาก ราษฎรจึงอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านโนนค้อ เป็นกลุ่มเป็นก้อนและใช้ชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า "บ้านค้อวัง" จนกระทั่งปัจจุบัน

ต่อมาท้องที่อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีอาณาเขตกว้างขวาง แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ ตำบล ๑๐๘ หมู่บ้าน การปกครองไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะท้องที่ตำบลฟ้าห่วน ตำบลกุดน้ำใส และตำบลน้ำอ้อม อีกทั้ง ๓ ตำบลนี้ระยะทางห่างไกลจากที่ตั้งอำเภอ การคมนาคมติดต่อกับอำเภอไม่สะดวกและลำบาก มีโจรผู้ร้ายชุกชุม เพื่อแบ่งภาระการปกครองและเป็นการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้น เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงได้ขอแยกจากอำเภอมหาชนะชัยตั้งเป็นกิ่งอำเภอค้อวัง เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๘ แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ ตำบล คือ ตำบลฟ้าห่วน ตำบลกุดน้ำใส ตำบลน้ำอ้อม รวมทั้งสิ้น ๓๐ หมู่บ้าน ต่อมาได้ยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒ และได้แบ่งเขตการปกครองในขณะนั้นออกเป็น ๔ ตำบล คือ ตำบลฟ้าห่วน ตำบลกุดน้ำใส ตำบลน้ำอ้อม และตำบลค้อวัง

การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอค้อวังแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๔ ตำบล ๔๕ หมู่บ้าน

๑. ฟ้าห่วน (Fa Huan)
๒. กุดน้ำใส (Kut Nam Sai)
๓. น้ำอ้อม (Nam Om)
๔. ค้อวัง (Kho Wang)

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอค้อวังประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ แห่ง ได้แก่

๑. เทศบาลตำบลค้อวัง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลค้อวัง
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าห่วน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลฟ้าห่วนทั้งตำบล
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดน้ำใส ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกุดน้ำใสทั้งตำบล
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ้อม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลน้ำอ้อมทั้งตำบล
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลค้อวัง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลค้อวัง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลค้อวัง)

